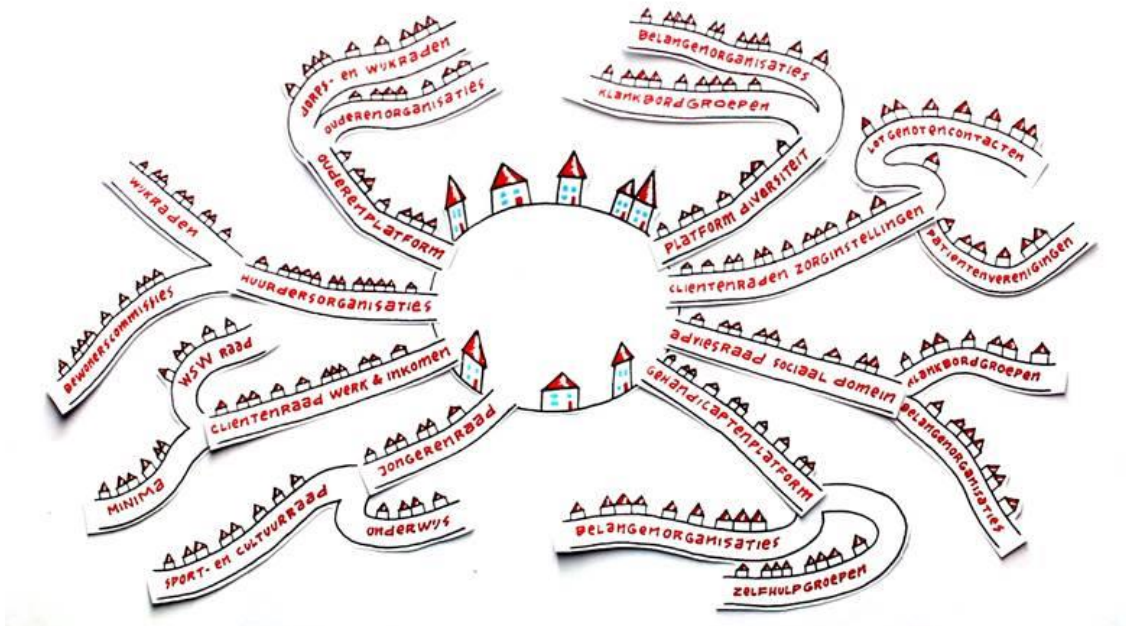

Ruimte voor Raden

"Met samenwerken bereiken we meer!"

Voorlichtingsvideo over burger- en cliëntenparticipatie en betrokkenheid van cliënten en inwoners in het Sociaal Domein.

[Hier treft u de voorlichtingsvideo](#)

Productie en illustraties: Martijn van Gemert

Waarom willen we cliënten en inwoners betrekken bij gemeentelijk beleid?

De samenleving moet opnieuw worden ingericht. Iedereen moet naar vermogen kunnen meedoen en daarbij zoveel mogelijk de regie over zijn eigen leven kunnen voeren. Kwetsbare mensen moeten een volwaardige plaats krijgen in deze samenleving.

We moeten ons er van bewust zijn dat we dit samen mogelijk moeten maken. Alles moet Bereikbaar, Toegankelijk en Bruikbaar (BTB) zijn voor alle inwoners. Hulp en ondersteuning moet passend en in samenhang zijn met elkaar. We noemen dit een integraal aanbod van wonen, zorg en ondersteuning die past bij de specifieke leefomstandigheden van de inwoner/de cliënt.

De landelijke overheid heeft de afgelopen jaren veel taken overgeheveld naar gemeenten. Sinds 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo2015), de Jeugdwet en de Participatiewet. Ook de Wet Langdurige zorg en de Wet kwaliteit klachten en geschillen zorg (Wkkgz) zijn ingrijpend aangepast en hangen nauw samen met deze wetten. Op het gebied van wonen kan de gemeente met de Huisvestingwet en de Woningwet de woonruimteverdeling en het aanbod van betaalbare huurwoningen (mede) bepalen. Dit betekent dat de gemeente veel aspecten in het leven van inwoners bepaalt.

Het Sociaal Domein is de plaats waar alles zich afspeelt wat te maken heeft met hulp en ondersteuning aan inwoners met een ondersteuningsbehoefte. Het gaat dan over wonen, zorg & welzijn en werk & inkomen.

We kunnen gebruiker van één of meerdere vormen van zorg en ondersteuning zijn. We kunnen ook als vrijwilliger actief zijn in het Sociaal Domein. Op de één of de andere manier hebben we allemaal te maken met het "Sociaal Domein" en hebben we één of meerdere rollen tegelijkertijd en verschillende rollen gedurende ons leven. We hebben één ding gemeen en dat is dat we allemaal "inwoner" van de gemeente zijn. (zie kader 1) We moeten ons daarbij wel realiseren dat de positie van mensen t.o.v. de gemeente verandert wanneer zij voor hun functioneren afhankelijk zijn van zorg, ondersteuning of uitkering.

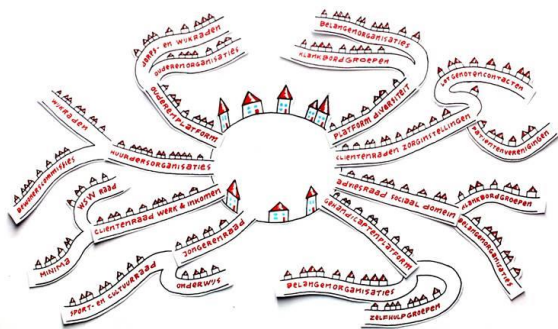
Hoe betrekken we cliënten en inwoners?

Als cliënten en inwoners willen wij, meer en actiever dan voorheen, betrokken zijn bij en meepraten over de herinrichting van de lokale samenleving en over beleid wat ons raakt. We willen een vorm van tegenkracht bieden aan de heersende systeemwereld. Als cliënten en inwoners hebben we, vanuit onze eigen ervaring en ervaringsdeskundigheid vaak hele waardevolle informatie en inbreng voor gemeenten waarmee de kwaliteit van het Sociaal Domein kan worden verbeterd en de zorg en ondersteuning beter aansluit bij wat we als inwoners écht nodig hebben.

Formele en informele inspraak, medezeggenschap en advies

We hebben te maken met allerlei vormen van formele en informele inspraak, medezeggenschap en advies en andere vormen van betrokkenheid. Verschillende lokale raden, verenigingen en commissies zetten zich in om de belangen van hun achterban zo goed mogelijk te behartigen, zoals huurdersorganisaties en bewonerscommissies (wonen), Cliëntenraad Participatiewet (werk en inkomen), cliëntenraden bij zorgaanbieders (zorg) en de Wmo-adviesraad (Wmo). Vaak is er een bredere Adviesraad Sociaal Domein of Participatieraad.

Gemeenten willen het liefst integrale medezeggenschap die past bij integraal beleid. Bovendien zijn gemeenten wettelijk verplicht ingezetenen, waaronder cliënten en hun vertegenwoordigers te betrekken bij beleid. Moeten we daarvoor bestaande raden, belangenorganisaties en cliëntenraden in één Adviesraad of Platform opnemen? Of leggen we juist de nadruk op het verbinden van en samenwerken met alle geledingen in de samenleving om op deze manier de lokale medezeggenschap vorm en inhoud te geven en ook andere, niet georganiseerde en moeilijk bereikbare en onzichtbare groepen mee te nemen?

Het centrale netwerkplein als
symbool voor verbinden

We stellen ons een plein voor. Dit is het centrale netwerkplein. De hoofdstraten symboliseren de verschillende raden die in de gemeente actief zijn bijv. de Cliëntenraad Werk en Inkomen, De Adviesraad Sociaal Domein, de huurdersorganisaties, de cliëntenraden van zorginstellingen, Jongerenraad, Ouderenbonden, Gehandicaptenraad. Op de hoofdstraten komen kleinere zijstraatjes uit. Zij staan voor specifieke kennis en betrokkenheid van de grote diversiteit aan belangengroeperingen, patiëntenverenigingen en actieve (ervarings)deskundige inwoners (zie kader nr. 2). Zij zoeken elkaar op, wisselen informatie, ervaringen en knelpunten uit en bedenken verbetervoorstellen. Ieder houdt daarbij zijn eigen unieke expertise en brengt dit in het netwerkverband in. Op deze manier kunnen we onderwerpen die in de samenleving spelen op alle levensdomeinen in steeds wisselende samenstellingen bespreken. We kunnen hiermee de samenhang in beeld brengen en mensen met waardevolle ervaringskennis aan de overlegtafel brengen. Om de stem van cliënten en inwoners goed te laten doorklinken naar de gemeente hebben we op het "netwerkplein" ook mensen nodig die in staat zijn om de inbreng te vertalen naar een advies of naar beleids- en toetsingskaders op lokaal en regionaal niveau (samenwerkingsverbanden gemeenten). Zij moeten vaardig zijn op het gebied van netwerken, onderhandelen, communicatie, analytisch denken, strategisch inzicht en inzicht in diversiteit.

De specifieke raden blijven daarnaast op hun eigen terrein adviseren. Bijvoorbeeld Cliëntenraad Werk & Inkomen, huurdersvereniging, cliëntenraden instellingen en (Wmo) Adviesraad Sociaal Domein.

Hoe belangrijk het is om goed samen te werken, willen we illustreren aan de hand van het volgende voorbeeld. Hierbij komt de samenhang van de verschillende gemeentelijke beleidsdossiers goed in beeld.

Het verhaal van Mira

Mira is een jonge vrouw van 20 jaar met een baby van 2 maanden oud. Haar beide ouders waren verslaafd aan alcohol en drugs en konden niet voor haar zorgen. Mira heeft een groot deel van haar jeugd doorgebracht in tehuizen en pleeggezinnen. Jammer genoeg heeft ze haar middelbare schoolopleiding halverwege gestaakt en heeft ze geen diploma. Op haar 18^e verjaardag staat ze op eigen benen. Ze valt tenslotte niet meer onder de Jeugdzorg en verlaat het pleeggezin. Ze vindt onderdak bij een vriend, heeft regelmatig een tijdelijke baan en wordt zwanger. De vriend van Mira wil geen kind en zet haar op straat. Sindsdien leidt Mira een min of meer zwervend bestaan en vindt onderdak bij vrienden en bekenden. Ze heeft geen vaste woon- of verblijfplaats. Nu de baby is geboren, eist jeugdzorg dat zij een vaste woon- en verblijfplaats heeft. Daarvoor heeft ze een eigen inkomen nodig. Wanneer dat niet lukt, zal de baby van haar worden afgenomen en in een pleeggezin worden geplaatst. Dit is behalve een traumatisch gebeuren, een onwenselijke situatie want Mira kan zelf heel goed voor haar kindje zorgen.

Mira klopt aan bij de gemeente waar zij het laatst heeft gewoond. De gemeente gaat samen met Mira op zoek naar een voor haar en bij haar leven passende oplossing. Dit kan alleen als de situatie van Mira als één geheel, als één leefwereld wordt beschouwd.

In de prestatieafspraken die de gemeente heeft gemaakt met de woningcorporaties en huurdersorganisaties zijn voldoende urgentiewoningen en sociale huurwoningen opgenomen. De huurdersvereniging, de Adviesraad Sociaal Domein, cliëntenraden van zorginstellingen en ervaringsdeskundigen hebben elkaar opgezocht en hebben actief met beleidsmakers meegedacht

over de woonvisie en de beschikbaarheid en betaalbaarheid van de verschillende soorten (zie kader nr. 3) huurwoningen in de gemeente. De huurdersorganisatie heeft dit ook ingebracht bij het overleg over de prestatieafspraken.

Samen met de Clëntenraad Werk en Inkomen en de Adviesraad Sociaal Domein is nagedacht over het uitkeringsbeleid en het verstrekken van vergoedingen aan inwoners met geen of een laag inkomen. Daarnaast is actief meegepraat over het toeleiden naar werk en beschut werk van inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt.

Wanneer Mira een woning heeft, kan zij ook voor een bijstandsuitkering van de gemeente in aanmerking komen. Daarnaast wordt Mira gestimuleerd om naast de zorg voor haar kind, mee te doen aan een 18+ project waarin jong volwassenen zonder diploma worden ondersteund in het alsnog behalen van een diploma. Tenslotte biedt een diploma Mira betere toekomstkansen op de arbeidsmarkt.

In dit zelfde project wordt ook aandacht besteed aan: hoe doe ik mijn huishouden, hoe kan ik zo gezond mogelijk leven, hoe zit het met mijn financiën etc. Als Mira moeite heeft met bepaalde zaken, wordt zij daar in ondersteund of wordt via het project aanvullende ondersteuning gezocht.

Op het netwerkplein is goed naar adviesraden, ouders, jeugdigen en pleegouders geluisterd over de jeugdhulpverlening. Hierbij heeft de situatie van jongvolwassenen van 18+ ook veel aandacht gekregen. Het uitgangspunt is, dat altijd gestreefd moet worden naar een situatie waarbij het kind bij de ouders blijft. Hierbij kunnen ook mensen uit de naaste omgeving worden ingeschakeld, bijvoorbeeld familie, burens, vrienden.

Met een aantal familieleden worden heldere afspraken gemaakt over de hulp die zij kunnen bieden aan Mira. Mira bezoekt met haar kindje het Consultatiebureau in de wijk en iemand van Jeugdzorg komt elke twee weken even langs om te kijken hoe het gaat en om eventueel opvoedkundige vragen met haar te bespreken.

Met de nodige hulp van mensen in haar omgeving, haalt Mira het diploma en krijgt ze een betaalde parttime baan van 3 dagen per week in een woon-zorgcentrum in haar woonplaats. De gemeente heeft goede kinderopvangvoorzieningen waar Mira haar kind op werkdagen kan brengen.

Met nog een kleine aanvullende uitkering en wat aanspraak op bijzondere regelingen, kan ze op deze manier haar eigen leven inrichten, zichzelf en haar kind goed onderhouden en zichzelf ontwikkelen.

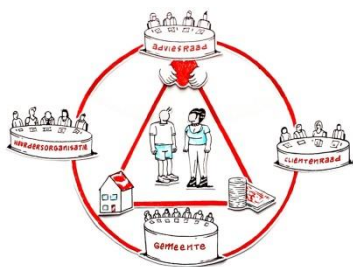
Door een goede inbreng en samenwerking komt "maatwerk" tot stand

Dit voorbeeld maakt duidelijk dat de hulp alleen effectief is als we naar het leven van Mira als geheel kijken. Mira was niet geholpen met alleen een uitkering óf Jeugdhulp óf een huis. Juist het samenspel tussen al deze levensdomeinen maakt dat Mira haar eigen leven kan leiden. Dat maakt Mira én haar kind gelukkiger en is daarbij nog veel goedkoper ook.

De opdracht van de gemeente is het behalen van maatschappelijke doelen als eigen regie, zelfredzaamheid en participatie. Daarnaast moet de gemeente de kosten beheersbaar houden. Met de oplossingen die in de situatie van Mira zijn gevonden, is men hier volledig in geslaagd.

Het kostenplaatje van de hulp en ondersteuning

Dan nog het kostenplaatje. Plaatsing van een kind in een gezinshuis kost ca. € 40.000,- per jaar. In dit voorbeeld is Mira voor een periode van 2 jaar financieel afhankelijk van de gemeente. Dit kost de gemeente ca. €20.000,- per jaar (uitkering-project en thuisbegeleiding). Mira kan haar opleiding afmaken, haar zelfstandigheid opbouwen en een goede basis leggen voor een volwaardig leven voor haarzelf en haar kind.

Wat hebben we nodig om inwoners te betrekken?

Gemeenten zoeken naar nieuwe manieren van betrokkenheid van cliënten en inwoners bij het opstellen en uitvoeren van beleid. De gemeente moet een helder antwoord formuleren op de vraag "waarom wil ik cliënten en inwoners betrekken?" en vervolgens "hoe gaan we daar invulling aan geven?, kunnen we een manier vinden die mensen aanspreekt?"

We hebben mensen nodig die zich actief willen inzetten om de positie van cliënten te versterken. Tegelijkertijd wethouders en beleidsambtenaren die positief zijn ingesteld en het proces goed ondersteunen. Daarbij horen ook voldoende financiële middelen om het werk van het "netwerkplein" mogelijk te maken.

Het advies van Ruimte voor Raden aan alle raden, belangengroeperingen en inwoners: werk samen, zoek elkaar op. Versterk en verbind met elkaar. Laat je zien aan de samenleving en laat vooral ook zien wat je hebt bereikt. Dit zal mensen motiveren om mee te doen!! "Met samenwerken bereiken we meer."

Het advies van Ruimte voor Raden aan gemeenten: ontwikkel een visie op betrokkenheid van cliënten en inwoners die past bij uw gemeente: Faciliteer dit proces voldoende en maak daarmee optimale betrokkenheid van inwoners mogelijk!!

Zo kunnen we de systeemwereld van overheid en organisaties en de leefwereld van mensen aan elkaar verbinden en "waarden" met elkaar delen.

Heeft u hulp nodig.....wij denken graag met u mee!

Samenwerkingsverband Ruimte voor Raden en deze video is een gezamenlijk initiatief van de volgende landelijke organisaties die actief zijn in het Sociaal Domein: Landelijke Cliëntenraad (LCR), LOC Zeggenschap in zorg, Koepel Adviesraden Sociaal Domein en de Woonbond.

www.landelijkecliëntenraad.nl

<http://loc.nl>

www.koepeladviesradensociaaldomein.nl

www.woonbond.nl

Toelichting

1. Rollen die een inwoner kan hebben: Als bewoner van wijken en buurten waar ook mensen met een psychische kwetsbaarheid, een verslaving of een licht verstandelijke beperking wonen. Als medewerker van de supermarkt waar ook mensen met beginnende dementie komen winkelen. Als betrokkene bij een burgerinitiatief. Als vrijwilliger bij de sportclub waar mensen met een beperking moeten kunnen meedoen. Als mantelzorgverlener van een familielid. Als inwoner met een lichamelijke of geestelijke beperking. Als inwoner die gebruik maakt van een (bijstands)uitkering. Als werkgever, als leerling van een school, als vrijwilliger op welk terrein dan ook. Als actief lid van een huurdersorganisatie of bewonerscommissie, sportraad, cultuurraad, adviesraad, belangenbehartiger.

2. Bij het netwerkplein: Cliëntenraad Werk en Inkomen, (Wmo) Adviesraad Sociaal Domein, Cliëntenraden van instellingen en organisaties, Huurdersverenigingen, Bewonerscommissies, Gehandicaptenplatform, Ouderenplatform, Jongerenraad, belangen- en patiëntenverenigingen, Medezeggenschap- of ouderraden van scholen, en cliënten/ inwoners die vanuit hun eigen ervaring of op grond van hun beroep, deskundigheid hebben op thema's die in het Sociaal Domein spelen.

3. Verschillende woningen: Sociale huurwoningen – nultredenwoningen - urgentiewoningen – woon-zorg combinaties- jongerenhuisvesting etc.